

פרשת ואותהן

תקטו' התפילות של משה רבינו

ואותהן אל ד' בעת והוא לא אמר (ג', כ"ג)

ופרשי: "בעת הוא - לאחר שכבשתי ארץ סיחון ועוג דמיתי שהוא הנדר".

הנה, בילקוט שמעוני (דברים רמז תק"מ) מצינו, שימוש רבינו התפלל תקטו' תפילות ב כדי שיזכה להכנס לארץ, כמוין 'אותהן'.

מעתה, על פי פירשי, המלמד כי משה רבינו התעוור להתפלל בעקבות כיבוש ארץ סיחון ועוג, אשר גרמה לו לסביר כי מאחר והתאפשר לו להכנס אל הארץ סיחון ועוג שקדושתה קרויה לקדושת הארץ כבר הותר מקצת הנדר, ונדר שהותר מקצתו הותר כולם - נראה כי גם החשוב מלמד על מנת זה של תפילות, וכי שנבואר דבר דבר על אופני.

שכן הנה, אהרן הכהן - נפטר לראשונה לחודש החמישי, כלומר: בא' אב. לאחר פטירתו של אהרן - מוצאים אנו בפסוקים מפורש כי חזרו ישראל לאחירותם שמונה מסעות (במדבר כ"א), כאשר כל מסע נערך ביום - ואילו בלילה שלאחריו חנו ישראל ללילה לילה. נמצא איפוא, כי שמות המשועות - הסתיימו בתשעה באב, אז נערך מסף אהרן הכהן, ביום שנקבע בו בכיה לדורות.

לאחר המסף שנערך בתשעה באב - בכו בני ישראל את אהרן שלושים יום (במדבר כ', כ"ט), ונמצא שימי הבכיה הסתיימו בט' באלוול. לאחר סיום אותם שלושים ימי בכיה - החלה מלחמת סיחון ועוג, וכי שיכולים אנו למדוד מסדר הפסוקים.

והנה, מלחמת סיחון ועוג - כללה שלוש מערכות:

המערכה הראשונה - התנהלה כנגד סיחון מלך האמוריא אשר יצא להלחם בישראל, וعليה נאמר בפסוק (במדבר כ"א, כ"ד): "זיכחו ישראל לפי חרב ויירש את ארצו מארנן עד יבק עד בני עמון כי עז גבול בני עמון".

המערכה השנייה - התנהלה כנגד האמוראים עצם, וعليה נאמר בפסוק (שם, ל"ב): "וישלח משה לרגל את יער וילכדו בונתיה, ווירש את האמרי אשר שם".

ואילו המערכת השלישית - התנהלה כנגד עוג מלך הבשן, וככפי שנאמר בפסוק (שם, ל"ה): "וַיָּכוּ אֲתֹנוּ וְאֶת בְּנֵינוּ וְאֶת כָּל עַמּוּ עַד בְּלִתְיַה שָׁאֵר לוּ שְׂרִיד וַיִּרְשֻׁוּ אֶת אֶרְצָוּ".

מעתה, לאחר וידוע כי כל מלחמה המוזכרת בתנ"ך לא נמשכה יותר מיום אחד, כמו שמצואים אנו במהלך אברהם כנגד המלכים - "וַיַּחֲלַק עֲלֵيهֶם לִילָה הָוָא וַעֲבָדָיו וַיַּכְסֵן וַיַּרְדֹּפֵם עַד חֹבֶה אֲשֶׁר מִשְׁמָאל לְדִמְשָׁק" (בראשית י"ד, ט"ז), וככפי שמצואים אנו בימי יהושע בן נון שהשמש לא שקעה בגבעון עד אשר השלים את מלחמתו.

נמצא איפוא, כי לכארוה, שלשת המערכות שניהלו ישראל כנגד סיחון ועוג - ארכו שלשה ימים, ומאחר שכבר הזכרנו כי הן התחלו רק לאחר תום ימי בכיה אהרן, שהסתiyaמו בט' באולול - הרי שסביר להניח שלשת המערכות התנהלו ביוםים: י', י"א ו/or י"ב באולול.

והנה, לעיל הזכרנו את דברי רשות' המלמד כי משה ובניו החל מתפלל על כניסה לארץ לאחר שראה שהנחיה לו הקב"ה להשלים את מלחמת סיחון ועוג ולהכנס אל הארץ. על פי האמור, נוכל בנטול להגיא למסקנה כי משה ובניו החל מתפלל מיום י"ג באולול - לאחר תום המלחמה, ועד ליום פטירתו - בז' באדר.

אם נעורך חשבון מדויק של הימים מ"ג באולול ועד ו' באדר - נגיע למסקנה כי בין שני התאריכים הללו הפרידו מאה שבעים ואחד ימים, ואם נניח שבכל יום התפלל משה ובניו שלוש תפילות: שחרית, מנחה וערבית - הרי שנמצאו בידינו על פי חשבון חמיש מאות ושלש עשרה תפילות - תקי"ג.

אכן, לאחר ומשה ובניו נפטר ביום ז' באדר - הרי שהוא הספיק להתפלל גם את תפילת ערבית שלפניו וגם את תפילת שחרית, וכן נוספות עוד שתי תפילות לחשבון, שעולה עתה באופן מדויק למןין **תקט"ו תפילות!** הפלא ופלא!

בדלים וברושים דפקנו דלתיך

ואתחנן אל ה' בְּעֵת הַהוּא לְאָמֵר (ג', כ"ג)

בדברי חז"ל (ילקוט שמעוני דברים רמז תק"מ) מצינו, שהתפלל משה ובניו **תקט"ו** תפילות - כמנין 'זאתחנן', וכמנין 'תפלה'. כלומר: משה ובניו מיצה את מלאו

לחקרים שבך לבקשתך

ה' אלוקים אתה הבהיר לנו את עבדך את גָּדֵלך ואות יְדֶך
החזקתך אשר מי אל בשמי ובארץ אשר יעשה במעשיך ובגבורתך
(ג', כ"ד)

בפסוק זה, מוצאים אנו את הסדר הנכון והמתוקן לתפילה. אנו מוצאים שמשה רבינו פתח בהזכרת שבחו של מקום - כאשר אמר: 'אתה החילות להראות את עבדך את גָּדֵלך ואות יְדֶך יְחִזְקָה וּכוֹ', ורק לאחר מכן עבר לבקש את בקשתיו ולהתחנן כי ייתאפשר לו להכנס אל הארץ הטובה.

ואמנם, כך נהוגים גם אנו: בתחילת התפילה - אנו משבחים את הקב"ה בפסוקי דזמרה, ורק לאחר מכן - אנו מבקשים את צרכינו. וגם בתפילה שמונה-עשרה זהו הסדר: קודם משבחים את הקב"ה בברכת אבות, גבירות וקדושה - ורק לאחר מכן פונים לבקש את צרכינו.

אולם כאן צריכים אנו להתעורר, כי בכדי שתהייה התפילה רואייה ומתוונת - אין די ב'אמירת' שבחו של מקום... אין די בהוצאה המילימ מהפה... צריך וחשוב להרגיש את שבחו של מקום, לכוון לגדו ולפארו, ורק אם ההכנה זו מתבצעת כפי ש ראוי לה שתתבצע - ניתן לגשת אל המשך ולבקש את כל אשר על לבנו!

רווחנותה של ארץ ישראל

אַעֲבָרָה נָא וְאֶרְאָה אֶת הָאָרֶץ הַטּוֹבָה אֲשֶׁר בַּעֲבָר הַיְرָדֵן הַחֲרֵב הַטּוֹב
הַזֶּה וְהַלְּבָנָן (ג', כ"ה)

'דועה הקושיה, מדוע הדגיש משה בבקשתו ואמר: 'אעbara נא ואeraה את הארץ הטובה?' מדוע הזכיר במוחך את 'ראיית' הארץ? וכי תעלה על דעתך שיעבור את הירדן ולא יראה את הארץ? הרי זו תוצאה עקיפה והכרחית אשר מוכרחת מילא!

ואמנם, יש המפרשים כי כוונתו של משה הייתה לבקש שישיעו לו הקב"ה לראות את הארץ הטובה, לומר: לראות רק את מעלותה וצדקה החיוובים של הארץ - ולא להבחן כלל בחסרוןותיה כפי שאירוע מרוגלים. אולם לכוארה נראה היה לבאר עוד בדרך אחרת:

שכן הנה, ישנה אמונה מעלה גדולה בכניסה אל הארץ, ובקיים כל מצוותיה. אולם מלבד זאת, ישנה קדושה מיוחדת, רוממות נשגבה, רוחניות צרופה בה מלאה ארץ ישראל, ואת הרוממות המיוחדת והרוחניות הצרופה הזו - צריים לראות, לחוש, ולספוג!

וכאן, בהחלט יתכן מי שיכנס אל הארץ, יאכל מפירותיה, יקיים את מצוותיה התלויות בה, אולם לא יזכה לראות ולהחש את הרוחניות הצרופה השוררת בה! ב כדי לחוש באורה רומיות רוחנית - יש צורך לחדר ולאםע את כל החושים, וambiludi זאת לא ניתן כלל להבחין במאומה!

לפיכך, לא הסתפק משה ובניו בבקשתו כי יזכה להכנס אל הארץ, אלא בקש עוד כי יזכה גם לראות ולהחש את הרוחניות המיוחדת, את הרוממות הנשגבת שבארץ הקודש, וזהי אמונה בקשה נפרדת העומדת בפני עצמה...

ואכן, אף שלא נתקבלה בבקשתו של משה ובניו בדבר הכניסה אל הארץ - מוצאים אנו שאמר לו הקב"ה (דברים ג', כ"ז): "עליה ראש הפסגה ושא עיניך ימה וצפנה ותימנה ומזרחה וראה בעיניך, כי לא תעבור את הירדן זהה". ولכאורה, מה תועלת יפיק משה ובניו מראית הארץ?

אולם על פי האמור יבואר, כי הקב"ה אמן לא קיבל את בקשתו של משה ובניו ולא אפשר לו להכנס אל הארץ, אולם הוא העניק לו הזדמנות להתבשם מאותה רוחניות צרופה שהיתה ממשאת נפשו!

הקב"ה אמר למשה ובניו כביכול: "אדם פשוט - צריך לעبور בארץ ב כדי לספוג מרוממותה ורוחניותה. אולם אתה, במדרגתך הגבוהה - יכול לחוש את קדושת הארץ ולספוג ממנה מלא חופניים גם בראיה מרחוק! על כן, שא נא עיניך וראה - כי לא תעבור!"...

וכאן עליינו לזכור, כי הדברים אמורים חייבו אותנו ולהעניק משמעות מיוחדת לזכות בה אנו זוכים ביום, כאשר יש לנו את האפשרות להכנס אל הארץ, לעبور בה ולחיות בה את חיינו. שכן אל לנו להסתפק בכך שרגלינו עומדות בשערי ירושלים... עליינו להבין ולזכור תמיד כי התכליות העיקרי והמטרה החשובה ביותר - הינה לספוג מרוחניותה של ארץ ישראל, ואם את העיקר אנו מחמיצים - מה ערך יש לטפל?

גאותה כעובדת זרה

לא הספיק על הדבר אשר אָנֹכִי מְצֻוָה אֶתְכֶם וְלֹא תַגְרְעוּ מִמֶּנּוּ לְשִׁמְרָה אֶת מְצֹות ה' אֱלֹקֵיכֶם אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצֻוָה אֶתְכֶם. עִינֵיכֶם חָרְאוֹת אֲשֶׁר עָשָׂה ה' בְבָעֵל פָעָור בַיָּלְךָ אֲשֶׁר הָלַךְ אֶתְרִי בַעַל פָעָור הַשְׁמִידָה ה' אֱלֹקֵיךְ מִקְרָבְךָ (ד' ב' - ג')

לכאורה יש לבאר, מה הש意義ות בין הלאו של 'בל תוסיף' - לבין הפסוק הבא המתאר את התוצאות האיוומיות שהיו לחטא בעל פעור, חטא נורא של עבודת זרה? כיצד התייאר האמור - מהו טעם או חיזוק לחטא של 'לא תגערו' או 'לא תגערו'?

ונראה לומר, כי הנה מצינו בגמרה בסוטה (דף ד', ע"ב): "אמר רבי יוחנן משום רבי שמעון בן יוחאי: כל אדם שיש בו גסות הרוח - כאילו עובד עבודה כוכבים. כתיב הכא (משל ט"ז, ה): 'תועבת ה' כל גבה לב', וכתיב ה там (דברים ז', כ"ז): 'ולא תביא תועבה אל ביתך'."

כלומר: הגמורה משווה למעשה בין אדם שיש בו גאות, גסות רוח, לבין אדם שעבוד עבודת זרה רח"ל! ובמשנת רבי אליעזר (פרק י') מצינו אף התבattersות חמורה יותר, שכן נאמר שם כי מי שיש בו גסות הרוח הרי הוא "כאילו עשה עצמו אלה!"

מעתה נראה, כי אוטם המחדשים מצוות מדעתם, המוסיפים או גורעים מצוותיו של הקב"ה - הרי הדבר מעיד על חוצפה ועל גאה מחריכן הרהיבו עוז בנפשם לשנות דבר מה מכפי שציווה בורא העולם? בודאי נובע הדבר מ恐惧 גאותם הגורמת להם לחוש כי חכמים הם רח"ל יותר מנותן התורה, ויודעים טוב ממוני מה ראוי לעשות!

אם כן נמצא, כי שורש חטאו של המוסיף או מגרע מדברי התורה - הינו בගאות ליבו, וכפי שלמדנו בדברי הגמורה - מי שמתגאה וגס ליבו כמו שעבד עבודת זרה ועשה עצמו אלה!

לפיכך, מזכירה התורה את חטא בעל פעור בסמיכות לאיסור ההוספה או הגירוע ממצוות התורה, כדי להבהיר לנו כי העcosa כן - כמוهو בעבוד עבודת זרה, ולא סתם בעבודת עבודת זרה - אלא בעבודת העבודה הזרה הגרועה והשפלה ביותר, באשר לאמיתתו של דבר - שורש חטאו מעיד על שורש פורה ראש ולענה של כפירה וזלזול רח"ל באלוקי אמת נזון התורה!